

Kulturmiljø
Landskabstype
Tema
Tid
Emne

Nordfelt
Ager, bakkeland og overdrev
Landbrug og bebyggelse
1790-1880
Herregårde

Hovedtræk:

Nordfelt Gods, bygget 1774, er et af Møns tre godser og stammer fra tiden efter krongodssalget. Nordfelt har som sådan haft stor indflydelse på både egnens landskab og levned.

Alléen markerer herregården, allerede idet man forlader Torpe, og følger vejen helt til skoven, hvor selve herregårdsanlægget ligger skjult i skovbrynet. Diget, der afgrænser herregårdsjorden i syd, markerer overgangen til herregårdens jorder, som fremstår som store enheder, her og der afbrudt af mindre skovstykker. Idet man træder over diget overskues de store arealer, som alléen skærer sig igennem. I nord afgrænses jorderne af skov og af kysten. Området er særdeles naturskønt, og skoven plejes under naturskovslignende drift og med en høj grad af naturpleje.

Den ældste del af herregårdsanlægget ligger samlet og synligt fra vejen og tegner hovedindtrykket af et herregårdsanlæg med en høj grad af autenticitet bevaret. Hovedbygningen, fritbeliggende i parken, og parkanlæggets romantiske udformning afspejler herregårdsstrukturen.

Sammenhæng med:

Klintholm Gods, Marienborg.

Bevaringstilstand:

Godset Nordfelts hovedbygning, herskabsstald og vognport er velbevarede - i teknisk forstand og i forhold til oprindelighed. Avlsgården står stort set som den stod ved opførelsen i 1886, dog formodes der at have ligget et andet tag før de nuværende pandeplader. Omkring det gamle avlsgårdsanlæg er nye bygninger kommet til, men de er placeret i yderkanten af det oprindelige anlæg, som derfor opleves som en velbevaret helhed.

Bærende bevaringsværdier:

Herregårdsanlæggets bærende bevaringsværdi udgøres af hovedbygningen og den landskabelige sammenhæng med parkanlægget, samt af herskabsstalden og vognporten. Herudover af forvalterboligen og den store lade ud til vejen overfor hovedbygningen.

Den velbevarede avlsgård på den anden side af vejen har ligeledes bærende bevaringsværdi og omfatter kostald, kalvestald og hestestald. Udenfor selve avlsgårdsanlægget ligger en høj, træbeklædt lade og gartnerboligen ("Schweizerhuset"), og de danner en smuk forgrund for kulturmiljøet og understøtter dette.

Alléen ned til Nordfelt, jorddiget med stenen med inskription, der tydeligt formidler overgangen mellem store herregårdsmarker og Torpes stjerneudskiftede marker, er ligeledes elementer, der understøtter kulturmiljøet.

Sammenhængen mellem skov og herregårdsanlæg har høj landskabelig værdi.

Afgrænsning:

Fra kysten i nord til markdiget med stenen med inskription i syd, inklusive alléen til Torpe. Fra ejerlavsgrensen med Sønderby i øst, til åens udløb til kysten i vest, inklusive Ridefoged Indelukke Skoven omfattende det oprindelige herregårdsanlæg.

Sårbarhed:

Hovedbygning, forvalterbolig med herskabsstald og udhus, gartnerbolig med udhus og avlsgårdens fire længer blev fredet i 1987 og er således beskyttet af lovgivning. Der er en del beskyttede diger i og omkring skoven, ligesom de arealer, der ligger øst for bygningsanlægget, befinder sig indenfor skovbyggelinjen og således ikke uden videre kan bebygges. Parken og bygningerne ligger indenfor strandbyggelinjen.

Husene under godset vil miste deres oprindelige karakter ved tilbygninger og ændringer af original overfladebehandling, detaljering og materialeholdning. Ved frasalg vil denne risiko øges.

Fed = beskrivende for dette km.

Unik – Sjælden – **Repræsentativ** – Egnsspecifik – **Fungerende** – **Autentisk** - **Historisk kildeværdi** - Oplevelsesværdi – Identitetsværdi – **Fortællerværdi** – **Diversitet** – Homogenitet – Sammenhæng med naturgrundlag

Naturgrundlagets hovedtræk

Nordfelt ligger på den yderste spids af en gammel randmoræne. Hele området fra Nordfelt og ned til Elmelunde er skudt op foran en gletscher, som kom fra nordøst, hvilket ses af, at de langstrakte rygge i området krummer i retning mod isen, dvs. mod nordøst. Nordfelt ligger på spidsen af en sådan langstrakt bakkeryg. Den næste langstrakte bakkeryg ses mod nordøst med Davrehøj. Bakkeryggen med Davrehøj lå således tættere på den gletscher, som skubbede bakkerne op, end bakkeryggen med Nordfelt.

Bakkeryggen med Nordfelt må derfor være ældst, og først efter at den var skubbet op som en randmoræne, trak gletscheren sig lidt tilbage for senere igen at rykke lidt frem og skubbe bakkeryggen med Davrehøj op som endnu en randmoræne.

Landskab

Nordfelt Gods ligger tæt på Møns nordlige kystlinie og cirka midt på denne. Bygningsanlægget med park er placeret i den østlige udkant af skoven – Fredskov/Østermark Lukke. Skovstykket står præcist i landskabet med markflader omkring sig. Landskabet omkring Nordfelt består af store sammenhængende, bakkede markarealer, kantet af levende hegn og mindre skovstykker - Spejlsby Skov, Ridefoged Lukke og Kohave, som inddeler landskabet i store, lukkede landskabsrum. Herregårdsjorden er typisk inddelt i store rektangulære jordstykker i kontrast til de mindre, kileformede marker omkring landsbyen Torpe.

Godsets jorder markeres af et dige på tværs af Nordfeltvej og af en sten med navnet Nordfelt. Vejen går herefter videre, nedover godsets jorder til skoven og prydes af en høj, tæt allé. Selv om bygningerne således ikke er synlige på grund af skoven, er alléen en klar indikator af herregårdens tilstedeværelse.

Den ensomme beliggenhed, gemt i skoven, understreges ved, at skov lukker sigtelinjerne mod havet fra store dele af bygningsanlægget: det væsentlige er skov og mark.

Kulturhistorie

Nordfelt Gods bestod før krongodssalget af landsbyerne Borre, Nyborre, Sdr. Vesterud, Nørre Vesterud, Torpe, Hjertebjerg, Østermark, Østermark Mark og Elmelunde. Ved krongodssalget i 1769 blev området, kaldet gods nr. 4, sat til salg og købt i fællesskab af de lokale bønder.

Bønderne kunne imidlertid ikke klare de økonomiske udfordringer, og salget måtte gå om. Godset blev herefter købt af vicelandsdommer Wickmann, der ved samme lejlighed tog navnet Wichfeld. I

1806 opkøbte den daværende godsejer af Nordfelt, kammerherre S. Bülow, tillige hovedgården Ålebækgård.

I 1820 erhvervede amtmand, greve Danneskiold-Samsøe godset. Hans søn, greve O.S. Danneskiold-Samsøe, gjorde en stor indsats for indførelsen af bøndernes selveje, hvilket erindres i parkens mindesmærke, rejst i 1860.

Nordfelt Gods består af hovedbygningen fra 1874 samt vognporte og herskabsstalde. Godset har i lighed med andre godser opført en anelig forvalterbolig foruden avlsgården, der blev opført 1855-1938.

Avlsgården udvides fortsat i forhold til produktionens behov.

Godsejeren bor i dag i forvalterboligen, for dermed at mindske behovet for vedligeholdelse af hovedbygningen - samme mønster ses på Marienborg Gods.

Godset udlejer huse – en praksis som også de øvrige godser på Møn udøver. Nordfelts indtægter er forgrenede; de vigtigste er dog landbrug, skovbrug og lejeindtægter.

Markernes størrelse afspejler godsdrift, og navnlig strukturerne i områderne mod nord afspejler anvendelsen af store maskiner. Landbrugsdriften udgøres af agerdyrkning og braklægning. Godset besidder ligeledes store vådområder, heriblandt dele af den drænedede Borre Sømose.

Herregårdsmiljøet understreges med traditioner som for eksempel hestevognskørsel til Elmelunde kirke.

Omkring Nordfelt findes der enkelte gravhøje, hvoraf fire er fredede.

Nordfelts efterled ”felt eller feld (stavemåde veksler)” betyder mark eller jorder og kendes også fra andre, yngre herregårde.

Arkitektur

Hovedbygningen er bygget 1874 i nygotisk stil med Frederik Wilsbech som arkitekt. Den er symmetrisk over en midtværakse med gennemgående frontispice: på den ene side med indgang og på den anden side med en stor terrasse. På langfacaderne er der to mindre frontkviste, en på hver side af tværaksen. Frontispicer, gavle og frontkviste er prydet med kamtakker. Bygningen er opført i røde sten og har høj kælder. På taget ligger skifer.

Ladegården fra 1886 er tegnet af Philip Smidth og står ligeledes i røde sten, men er i en enklere stil med nogle af laderne spånklædte eller med træbeklædning. En af laderne, ud til tværvejen i vestlig retning, synes at være bygget efter inspiration af de, i slutningen af 1800-tallet, nye principper for ladebyggeri: jernbuekonstruktioner, der sikrede et rum uden søjler og var økonomiske i opførelsen.

Et transformertårn med en bindingsværkslænge overfor formidler overgangen fra mark til skov og danner port ind til herregårdsanlægget. Et mindre, hvidkalket hus med sortmalede bindingsværksdetaljer giver associationer til en ”schweizerhytte” eller engelsk ”cottage”. Det lille hus har et noget ulige naboskab med de omkringliggende, kæmpestore lader.

Den efterfølgende lade står blot som et tag båret af en masse stolper – kun gavlen mod vejen er lukket. Den står til gengæld flot mellem de grønne allétræer: rødmalet træbeklædning, fint detaljeret med brædderne lagt både vandret og lodret og som spåndækning. Også vinduerne er fint indrammet. Herefter følger kostalden langs vejen med to store siloer stående markant ud for porten i langfacaden. Siloerne står på linje mellem rækken af allétræer langs vejen.

Avlsgårdens længer danner et trefløjet anlæg, og vejen følger den ene store længe, en tidligere kostald. Inde bagved ligger en tidligere kalvestald og en tidligere hestestald med fine buer over vognportene i den lange facade. Hele avlsgården står i rødt, blankt murværk med murede detaljer.

For enden af længerne, lidt for sig selv, følger forvalterboligen med facaden langs tværvejen, der adskiller avlsgården fra parken med hovedbygning og herskabsstald.

Tværvejen står nærmest som en tunnel, når man ser mod vest: den kæmpestore lade og skovbrynet bag kampestensmuren danner store vægge, der slutter sig om vejrummet. Ser man den anden vej anes hovedbygningen inde i parken og en antydning af kystnærhed – der er lidt mere luft mellem træerne.

Det er karakteristisk, at godsets hovedbygning gemmer sig bag beplantning, mur og låge, ligesom infrastrukturen omkring godset og havens stier rundt om hovedbygningen afspejler privathed og afsondrethed fra alfarvej.

Alléen forbi avlsgården sigter mod to piller i kampestensmuren og danner indgang til parken. Her ligger herskabsstalden som et vinkelbygget bygningsanlæg. Hovedbygningen ligger øst for, højt i terrænet, og er et enkeltfløjet anlæg, frit beliggende i parken efter engelsk mønster. Parkens engelske haveinspiration formidler en blid overgang fra den omkringliggende skov med naturskovs-lignende drift og til den mere plejede park”natur”.